

Prof. dr Veljko Đurić Mišina, direktor Muzeja žrtava genocida

Bacanje vatre i magle ili mr Ivan Kozlica protiv Muzeja žrtava genocida

Nedavno sam na portalu grada Sinja u Dalmaciji ferata.hr pročitao teške reči na račun Muzeja žrtava genocida i mene kao direktora. Kako su optužbe – za koje se može kazati da su pisane u žaru mržnje a ne radi ispravljanja pogrešaka – u suštini neutemeljene, smatrao sam da treba odgovoriti. Naravno, ne na način kritičara već smirenije i sa činjenicama. O čemu je reč?

Muzej žrtava genocida svojevremeno je dobio primerak rezultata popisa žrtava rata u Jugoslaviji 1941–1945. godine. Prirodno je da bi popis trebalo da bude dostupan široj javnosti. Stoga sam, na osnovu zakonskih prava i ovlašćenja, odlučio da taj materijal u elektronskoj formi bude postavljen na internet sajt Muzeja. U propratnim objašnjenjima naveo sam činjenice o popisu, pomenuo nedostatke i greške, konstatovao da popis nije konačan... Na taj način Muzej žrtava genocida skinuo je sa sebe odgovornost u vezi sa sadržajem popisa.

Dobijali smo tim povodom zamerke i sugestije. Svaku primljenu primedbu odmah smo beležili i unosili u bazu podataka. Smatrao sam, međutim, da nema razloga da te izmene treba da šampamo i/ili postavljamo na sajt Muzeja. Uostalom, ko to radi?

Poslednjih dve-tri decenije među hrvatskim publicistima i istoričarima poraslo je interesovanje onih koji se bave brojem ratnim žrtava, naročito stradalih u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj 1941–1945. godine. Naravno da u obilju tekstova s tim u vezi ima svega i svačega – od naučno utemeljenih tvrdnji do najobičnijih podvala, pa i laži.

Povod za jedan takav tekst, na prvi pogled, banalan je. Suština je nešto sasvim drugo!

Mr Ivan Kozlica prvi se oglasio povodom knjige Božidara Simića i Filipa Škiljana *Srbi u Cetinskoj krajini* (Srpsko nacionalno vijeće, Zagreb 2017). Doduše, ne o celokupnom sadržaju knjige od korica do korica, već samo o nekoliko rečenica u tekstu na stranama 43, 44 i 45! Naime, na tim stranama govori se o ratnim žrtvama. Simić i Škiljan su naveli procene Vladimira Žerjavića i popis Marinka Perića smatrajući ih relevantnim. Ne želim da ulazim u razloge zašto nisu koristili i podatke popisa iz 1964. godine iako je pouzdano da je bar jednom od autora poznato čime sve raspolaže Muzej žrtava genocida.

Mr Kozlica zna za pomenuti popis jer ga je, na osnovu sopstvenog priznanja, video je sajtu Muzeja žrtava genocida. Imajući u vidu da je on reakciju naslovio sa „Muzej žrtava genocida iz Beograda – krivotvorenje podataka o žrtvama Drugoga svjetskoga rata u cetinskom kraju“, smatrao sam da bi na tu konstataciju trebalo da odgovorim.

„I još nešto za kraj. Čovjek koji vodi Muzej žrtava genocida u Beogradu i koji je strateg uvećavanja i izmišljanja srpskih žrtava je Veljko Đurić Mišina. Vidjeli smo da je više osoba iz vrličkog kraja prikazano Srbima, iako su im prezimena isključivo hrvatska. Osoba koja je to morala znati upravo je Đurić Mišina. On je naime rođen i Kosorima pokraj Vrlike i ako je imao iskrenu namjeru 'revidiranja' popisa iz 1964. godine onda bi barem 'bacio pogled' na svoj rodni kraj! Ali on je očito imao druge namjere!“ – izričit je mr Kozlica.

Ovaj tekst pišem prvenstveno kao direktor Muzeja žrtava genocida, a tek potom kao neko ko je rođen u srpskoj i pravoslavnoj porodici u Kosorima kod Vrlike u Dalmatinskoj zagori. Uostalom, u reagovanju mr Kozlice Muzej je „prvooptuženi“ a ja sam, čini se, samo zbog mesta rođenja, kolateralna šteta!

Dugo sam se trudio da shvatim šta to zapravo hoće mr Ivan Kozlica u tekstu „Stvarni podaci o žrtvama Drugog svjetskog rata u cetinskom kraju“ objavljenom 23. 11. 2017. godine na portalu ferata.hr. Moram da priznam da, i pored dobre volje, nisam uspeo.

Najpre sam pomislio da mr Kozlica želi za sebe tek malo reklame ispravljajući i napadajući tuđa tvrđenja. Pažljivim čitanjem njegovog teksta shvatio sam da je on vešt bacač mešavine vatre i magle; vatre, jer je previše ostrašćen, a magle jer ne donosi previše činjenica koje bi sve dobronamernike približile istini o broju žrtava. Da bi to dokazao koncentrisaću se samo na njegove tvrdnje o mojoj tobožnjoj krivici kad je reč o popisu žrtava Drugog svetskog rata 1941–1945. godine u Jugoslaviji, naročito dela o Cetinskoj krajini.

Mr Kozlica je, nema sumnje, ispravno pročitao propratni tekst (ćirilicom) na sajtu Muzeja genocida i dobro razumeo iznete tvrdnje. On, međutim, umesto da, kao (pretpostavljam) školovani istoričar, na argumentovan način ispravi greške, baca drvlje i kamenje na pogrešnu osobu. U pomenutom tekstu lepo piše ko je naručio popis, ko ga je sproveo, gde se nalaze popisni listići... Sve to je malo mr Kozlici! Ili namerno previđa? Stoga, da razjasnim još nekoliko činjenica.

Pretpostavljam da dobro poznaje ondašnju jugoslovensku političku vertikalnu pa zna da su popis žrtava rata na lokalnu organizovale republičke odnosno opštinske popisne komisije. Imajući tu činjenicu u vidu lako se da zaključiti da su većina popisivača u Cetinskoj krajini (a to znači i u Vrličkoj), zbog nacionalnog sastava lokalnog stanovništva, bili Hrvati. Oni su svoj materijal dostavili republičkoj, a ona saveznoj komisiji. Shodno tome jasno je da je sav taj materijal sačuvan i dostupan je javnosti.

Znači, ako bi me kojim slučajem mr Kozlica zamolio da mu pomognem, na primer, da mu pribavim kopije svih anketnih listića popunjanih u porodicama u njegovom selu, to bih bez razmišljanja i učinio. On bi u tom slučaju imao jasan uvid u to ko je bio popisivač, ko je davao podatke i šta je rekao prilikom popisivanja. Tada bi se uverio i da su u nekim slučajevima rođaci žrtava davali krive podatke a popisivači sve to

zapisivali. Saglasno tome, zaključio bi da svaka greška ide na savest kazivača i popisivača. Nikako na Muzej žrtava genocida i moju!

Ovako, najlakše je izgleda optuživati Beograd i Srbe za krivotvorenje, za umanjenje broja žrtava pripadnika hrvatskog naroda (i uvećavanje broja žrtava srpskog naroda).

Muzej žrtava genocida objavio je tekst mr Miloša Crnomarkovića „Stradanje Srba Vrličke krajine 1941–1945. godine“ (Godišnjak za istraživanje genocida, broj 8, Beograd 2016, 111–167). Taj tekst preporučujem ne samo mr Kozlici već i njegovim kolegama i svima koji se na ovaj ili onaj način bave tom temom. Smatram, bez obzira na to što ni ti podaci očigledno nisu konačni, da ih vredi pročitati i koristiti u daljim istraživanjima! Pa ih i dodati popisu ratnih žrtava među pripadnicima hrvatskog naroda na portalu varoši Vrlike. Uzgred, onda bi se upotpunili podaci o tome koliko su pripadnici domobranskih i ustaških postrojbi pobili pripadnika srpskog naroda, koliko su pripadnici četničkih jedinica pobili pripadnika hrvatskog naroda i, na kraju, koliko su pripadnici partizanskih jedinica (većina boraca bili su Hrvati) pobili Srba i Hrvata. Zašto da ne, ako svi težimo istini.

Ratne žrtve među pripadnicima oba naroda u Cetinskoj krajini, proporcionalno su, prema ukupnom broju stanovnika, nažalost, zaista velike. Iz bezbroj razloga, prvenstveno političkih, precizni podaci o tome nikada, po svoj prilici, neće biti utvrđeni. Naša je obaveza, bolje budućnosti radi, da bar težimo ka najpribližnijoj brojci. Ali, ne nikako na način i u formi kako to čini mr Ivan Kozlica!